

Anmälan om brott (brådsökande p.g.a. förestående preskription)

Saken

Förtal i tryckt skrift

Tid och plats

Tidningen Aftonbladet, artiklar publicerade 7, 12 och 21 februari 2019

Ansvarig utgivare

Lena K Samuelsson

Följande dokument består av anmälan, samt bilaga 1-3 med artiklarna i Aftonbladet.

I korthet om anmälaren: Martin Kragh, chef för Rysslands- och Eurasienprogrammet vid Utrikespolitiska institutet och docent vid Uppsala universitet. Disputerade 2009 vid Handelshögskolan i Stockholm och har i sin forskning specialiserat sig på Ryssland, Östeuropa och forna Sovjetunionen. Kragh har publicerat flera monografier och artiklar i internationella facktidskrifter. Han skriver återkommande för Svenska Dagbladets kultursektion.

Anklagelser om spioneri

I en serie artiklar har Aftonbladet riktat en rad mycket allvarliga anklagelser mot mig som person och forskare, närmare bestämt anklagelser om spioneri. Den 7 februari 2019 publicerade Aftonbladets kulturchef Åsa Linderborg en artikel med följande utpekande:

”I andra länder pågår en debatt om hur politiska fiender springer utländska staters ärenden. Ett exempel med bäring på just Martin Kragh är Sunday Mails avslöjande att en hemlig, statlig säkerhetsorganisation i Storbritannien, ”Institute for Statecraft”, har smutskastat Jeremy Corbyn. Institutet är basen för ett internationellt nätverk som ska sätta dit folk som sprider ”rysk propaganda”.

Delaktig i den skandinaviska förgreningen av verksamheten har enligt läckta dokument [sic] varit Martin Kragh, på Utrikespolitiska institutet, som under förment vetenskaplig dräkt bland annat brännmärkt [sic] den Nato-kritiska fredsrörelsen. Martin Kragh har själv i en tweet avfärdat påståendet, så hans ord står mot ord tills saken har utretts vidare av svenska medier och säkerhetspolis. (Och Kraghs arbetsgivare, kan man tycka.)”

Denna artikel följdes upp med en ny artikel den 12 februari 2019, som innehåller följande stycke:

”Enligt läckta dokument som brittisk press tar på allvar, misstänks Martin Kragh arbeta för främmande makt, närmare bestämt den brittiska underrättelsetjänsten. Om det stämmer, hyser Expressen en medarbetare som säljer (falsk) information om sina landsmän. (Se Brottsbalken 19 kap 13§.) Att det här tigs ihjäl beror på att briter tillhör ”rätt sida”, och att ingen vill anklagas för att sympatisera med Ryssland. För det är ju den ofrånkomliga logiken i beredskapsjournalistikens Sverige.”

Den 21 februari 2019 försvarades anklagelserna i en tredje artikel, ”Martin Kragh är ett demokratiskt problem”, där det påstods att jag ansvarade ”för ett av de största angreppen i modern tid på press- och yttrandefriheten.”

Särskilda skäl ur allmän synpunkt för att väcka åtal för förtal

Aftonbladets anklagelser har åsamkat mig och mina arbetsgivare, Utrikespolitiska institutet och Uppsala universitet, stor skada. Forskning ska givetvis kunna diskuteras i offentligheten, men Aftonbladets publiceringar utgör angrepp *ad hominem* och har ingenting att göra med mitt arbete. Aftonbladet hade enligt egen uppgift en räckvidd om 3,9 miljoner läsare per dag år 2018; en exceptionellt stor spridning.¹

Aftonbladets agerande har därvid säkerhetspolitiska implikationer. Granskningar av bland andra Svenska Dagbladet, SVT och Expressen har påvisat att Aftonbladets publiceringar är helt grundlösa och därtill baserade på en rysk desinformationskampanj.² Som påpekats av Säpo och Must utgör ryska påverkansoperationer ett nationellt säkerhetshot, såtillvida att främmande makt utnyttjar öppna medier för att menligt påverka svensk opinion, politik och oberoende forskning.

Säpo, som ytterst sällan uttalar sig om enskilda individer, uppgav för Svenska Dagbladet att de känner till mitt fall.³ Aftonbladets publiceringar har även haft konsekvenser för mina möjligheter att arbeta i Ryssland, och med ryska forskare. Jag har drabbats av cyberattacker, mordhot och trakasserier under samma tid som Aftonbladets publiceringar, vilket indikerar att det kan vara fråga om en kampanj.⁴

¹ Petter Ovander, ”Rekordsommar för Aftonbladet – över 3,9 miljoner läsare varje dag”, Aftonbladet, 3 september 2018.

² Mathias Stähle, ”Så blev svenska medier del i ett ryskt informationskrig”, Svenska Dagbladet, 16 februari 2019; SVT Nyheter, ”Hård kritik mot Aftonbladet: Anklagade svensk forskare för spionage”, 14 mars 2019; Karin Olsson, ”Har Aftonbladet sopat på rätt ställen?”, Expressen, 17 mars 2019.

³ Mathias Stähle, ”Varje gång Aftonbladet skrev vaknade trollen”, Svenska Dagbladet, 30 mars 2019.

⁴ Ibid.

Flera forskare och journalister har påpekat att jag är en måltavla för ryska statsaktörer med hänsyn till min position, och att Aftonbladets spionerianklagelser allvarligt skadar svensk forskning om Ryssland.⁵ Expressen och Dagens Nyheter menar att anklagelserna utgör förtal.⁶ Ulrika Knutson, tidigare ordförande för Publicistklubben, noterade i branschtidningen Journalisten att Kulturchef Linderborg ”tänjer på yttrandefrihetens gränser” och att det ”står och väger” i hennes fall om denna gräns passerats med publiceringarna om mig.⁷

Claes Sandgren, professor i civilrätt vid Stockholms universitet, har argumenterat att Aftonbladets publiceringar skadat pressetikens grundvalar på ett sätt som kan motivera en skärpning av lagstiftningen.⁸

Martin Kragh

Stockholm, 13 maj 2019

⁵ Stig Fredriksson m fl, ”Aftonbladets kampanj mot Martin Kragh är farlig”, Expressen, 6 mars 2019; Paul T. Levin m fl, ”Vi står bakom Kragh – ta ryska hotet på allvar”, Svenska Dagbladet, 14 februari 2019; Patrik Oksanen, ”Cyberstölden, förtalskampanjen och kulturchefen som tappat fattningen”, Hela Hälsingland, 12 februari 2019.

⁶ Amanda Sokolnicki, ”Aftonbladets kampanj mot Kragh är inte journalistik – det är förtal”, Dagens Nyheter 14 mars 2019; Karin Olsson, ”Aftonbladet ägnar sig åt ren smutskastning”, Expressen, 8 februari 2019.

⁷ Ulrika Knutson, ”Linderborg tänjer på yttrandefrihetens gränser”, Journalisten, 27 mars 2019.

⁸ Claes Sandgren, ”Kvällspressens förtroendekris allvarlig”, Medievärlden, 21 mars 2019.

Bilaga 1. Aftonbladetartikeln ”Svenska medier måste hålla rent framför egen dörr” (7 februari 2019)

I november förra året avslöjade Dagens Nyheter att det svenska medieinstitutet Fojo i Kalmar under sju dagar hyst en agent från den ryska säkerhetstjänsten. Artikeln byggde på hemliga uppgifter som reportern Mattias Carlsson erhållit från ”en nordeuropeisk säkerhetstjänst”.

I dag publicerar Aftonbladet Kultur en granskning av detta avslöjande, av journalisterna Mattias Göransson och Johannes Wahlström.

Den ”ryska agenten” heter Aleksej Vladimirov och har aldrig dolt sitt förflutna inom militären. Det är offentliga uppgifter och av sina kurskamrater på Fojo kallades han till och med för ”kamrat major”. Fotot på Vladimirov i uniform, som DN använder som bevismaterial, har de tagit från hans facebookside.

Sedan tio år tillbaka är Vladimirov verksam som journalist, med tunga avslöjanden om Rysslands regim och näringsliv. DN lutar sig mot en enda hemlig källa.

Som Göransson och Wahlström påpekar, kan de inte veta om källan har helt fel, men allt talar för det. DN har vid flera tillfällen publicerat uppgifter om det ryska hotet – ubåtar och flygplan – som motbevisats, utan att de tvingats formulera en konkret rättelse eller ursäkt.

Jag skriver detta i samma stund som Stockholms tingsrätt inleder sin förhandling i ett förtalsmål mellan Dagens Nyheter och affärsmannen Johan Lundberg, som även han pekats ut som ett säkerhetshot i Putins hägn.

I boken ”Björnen kommer” ringar Mattias Göransson in det grupptänkande som genererar den här typen av journalistik. Även de smartaste kan bli som förtrollade när de skriver om säkerhetspolis och spioneri. Informationen är notoriskt opålitlig och dess värde svårbedömt, men man litar ändå blint på sina källor.

Men det handlar också om att svenska medier har förutfattade meningar om allt som rör Ryssland. Ett exempel är ”MP-tjänstemannen” som av en partikamrat utmålades som rysk spion, en uppgift som Aftonbladet spred först. Allt visade sig vara ett falsarium, men det hindrade ändå inte Henrik Sundbom i den famösa Atlantic Council-rapporten, att sprida påståendet internationellt.

I andra länder pågår en debatt om hur politiska fiender springer utländska staters ärenden. Ett exempel med bäring på just Martin Kragh är Sunday Mails avslöjande att en hemlig, statlig säkerhetsorganisation i Storbritannien, ”Institute for Statecraft”, har smutskastat Jeremy Corbyn. Institutet är basen för ett internationellt nätverk som ska sätta dit folk som sprider ”rysk propaganda”.

Delaktig i den skandinaviska förgreningen av verksamheten har enligt läckta dokument varit Martin Kragh, på Utrikespolitiska institutet, som under förment vetenskaplig dräkt bland annat brännmärkt den Nato-kritiska freds rörelsen. Martin Kragh har själv i en tweet avfärdat påståendet, så hans ord står mot ord tills saken har utretts vidare av svenska medier och säkerhetspolis. (Och Kraghs arbetsgivare, kan man tycka.)

Svenska medier uppmärksammar gärna falska nyheter från Ryssland, och sådana finns det gott om. Vi är betydligt sämre på att hålla rent framför egen dörr.

Bilaga 2. Aftonbladetartikeln ”Karin Olssons utbrott döljer sakfrågan” (12 februari 2019)

Karin Olssons senaste raseriutbrott handlar som vanligt om Aftonbladet Kultur och som så många gånger förr om frilansjournalisten Johannes Wahlström (Expressen 9 feb).

I torsdags (7 feb) publicerade vi en artikel av Wahlström och Mattias Göransson, där de granskade Dagens Nyheters rapportering kring det ryska hotet mot Sverige.

DN själva har naturligtvis inte svarat. De står ju över alla andra och alla andra låter dem också göra det, av orsaker som jag spar till ett annat tillfälle. Den här gången ryckte dock Expressens kulturchef ut till DN:s försvar, och i sedvanlig ordning med en räkka skamlösa personangrepp som inte borde anstå en ansvarig utgivare.

Jag ska inte ta upp alla ogrundade anklagelser här, för jag vill inte upprepa dem. Jag väljer därför bara en punkt, eftersom den är principiell: Karin Olsson menar att Johannes Wahlström inte ska få publicera sig eftersom hans pappa heter Israel Shamir.

Var börjar och slutar en journalists, ett barns, ansvar för sina föräldrar? Och varför är Wahlströms pappa bara ett problem när han skriver i Aftonbladet? Karin Olsson har inte stormat mot SVT:s redaktion Dokument inifrån, där Wahlström bland annat ingått i researchteamet bakom avslöjandet av Macchiarini-affären. Vad har hindrat henne?

Andra kultursidor diskuterar idéer. Expressen, med några lysande skribentundantag, attackerar individer. Det är deras chans att få uppmärksamhet. De berömmar sig om att vara liberaler, men arbetsmetoderna är karaktäristiskt illiberala: att stämpla kollegor och brännmärka ämnen som avviker det minsta från manus.

Svenska medier måste hålla rent framför egen dörr

I årtal har Karin Olsson försökt styra vår bevakning av Ryssland och Ukraina, utan att någon enda gång diskutera sakfrågorna eller beslå publiceringarna med faktafel. Istället suggererar hon fram sitt ärende genom att prata om ”tendenser” och ”narrativ”. I hennes okunniga värld är till och med den självständiga tidningen Novaja Gazeta en Kremlevänlig produkt.

Till sin hjälp har hon Martin Kragh. Han belönades med fast medarbetarskap i Expressen efter sin överallt utskåpade ”rapport”, där han pekade ut Svenska freds och Aftonbladet Kultur som Putins hantlangare. En av dem som fick klä skott var Aftonbladets nu avlidne Torsten Kälvemark, vars brott var att han envisades med att skriva om den nyfascistiska

historierevisionismen i dagens Ukraina. Det var enligt Kragh att gå Moskväs ärenden. Honom ska vi ha! ropade Olsson, och skrev kontrakt med Kragh, som då aldrig hade varit i närheten av en kultursida.

Enligt läckta dokument som brittisk press tar på allvar, misstänks Martin Kragh arbeta för främmande makt, närmare bestämt den brittiska underrättelsetjänsten. Om det stämmer, hyser Expressen en medarbetare som säljer (falsk) information om sina landsmän. (Se Brottsbalken 19 kap 13§.) Att det här tigs ihjäl beror på att brittena tillhör ”rätt sida”, och att ingen vill anklagas för att sympatisera med Ryssland. För det är ju den ofrånkomliga logiken i beredskapsjournalistikens Sverige.

Sett i det ljuset är Karin Olssons senaste utbrott ett klassiskt spinn. Det kommer en graverande nyhet och hon gör allt för att vi ska titta åt ett annat håll. Istället för att prata om DN:s undermåliga journalistik och det faktum att Expressen har en skribent som borde synas i sömmarna, ska vi prata om Johannes Wahlströms pappa.

Jag slår vad om tio kopek, att Karin Olssons och Peter Wolodarskis nästa artiklar handlar om fake facts – överallt utom i de tidningar de själva ansvarar för.

Bilaga 3. Aftonbladetartikeln ”Martin Kragh är ett demokratiskt problem” (21 februari 2019)

Martin Kragh är ett demokratiskt problem

Åsa Linderborg kommenterar en infekterat avslöjande

Vissa saker är omöjliga att prata om i Sverige. Eller närmare bestämt: Ingenting rör upp så mycket känslor och repression som konträra texter om utrikes- och säkerhetspolitiska frågor.

Ett aktuellt exempel är Mattias Göranssons och Johannes Wahlströms granskning av Dagens Nyheters rapportering av det ryska hotet (Aftonbladet 7 feb). De visar hur tidningen ser ryska farkoster och spioner överallt, och hur de anklagar både ryssar som svenskar för att vara Putins nyttiga idioter.

En av de utpekade, affärsmannen Johan Lundberg, har ekonomiska möjligheter att driva rättsprocess mot tidningen. Det har inte den ryska journalisten Aleksej Vladimirov. Han sitter hemma i Ryssland med erfarenheten att det råder slående likheter mellan den svenska pressens metoder att diskreditera honom och Kremls.

Varför är det så svårt eller farligt att säga som det är, att Göransson och Wahlström har rätt när de påvisar att DN systematiskt hoppar i fel tunna? Om det beror på ideologiska skygglappar eller journalistisk inkompetens låter de vara osagt, men likväl händer det hela tiden.

I anslutning till publiceringen av Göransson och Wahlström skrev jag en kort kommentar som satte in DN:s journalistik i ett större sammanhang, nämligen det grupptänkande som råder kring allt som har med Ryssland att göra. Grupptänkarna kan hålla på som de gör för att de jagar rätt viltbråd. Att skytten är blind spelar då ingen roll.

Det samma kan sägas om Martin Kragh, som jag också nämnde i min kommentar. 2017 släppte Kragh en ödesdiger rapport som fick internationell spridning, där han anklagade svenska journalister och fredsaktivister för att syssla med rysk propaganda. Han kunde varken redovisa någon vetenskaplig metod eller något källmaterial (mer än den mytiske Egor Putilov som jobbat på SD:s riksdagskansli; databasen han hänvisar till existerar inte).

Alla uppfattade att rapporten kom från Utrikespolitiska institutet, men UI tog avstånd och menade att Kragh skrivit den på eget bevåg. Kragh själv har bara mumlat om rapportens tillblivelse och finansiering.

Mina egna källor från UI säger att Kragh inte kunde ta till sig den massiva kritiken han fick på det seminarium där texten lades fram. Han saknade helt enkelt vetenskaplig kompetens för att alls förstå vad kollegorna menade.

Kraghs rapport kom ut i alla fall och anmäldes följdriktigt för forskningsfusk. En av dem som anmälde var Tom Andersson, före detta senior analytiker på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Han gjorde det dels för att det vetenskapliga hantverket hade iögonfallande brister. Och dels för att det, som han skriver, finns betydande "demokratirisker med en forskare som tar på sig uppgiften att beskriva journalistikens betydelse för rikets säkerhet".

Rapporten rönt stor kritik av de forskare som hade till uppgift att granska den, men frikändes ändå – om än med den syrligaste motivering man kan tänka sig: "... svagheter (i Kraghs artikel) är i så stor grad uppenbara för en noggrann läsare, att det knappast är ett medvetet försök att vilseleda läsaren". Med andra ord: Uppsala universitet ansåg att artikeln var så undermålig att den inte kunde kallas för forskning och därför heller inte fällas för forskningsfusk. Det var ju också ett sätt att rädda ansiktet på en kollega.

När Kragh ombads svara för sitt svaga case i Medierna i P1 fortsatte han framföra sina grova anklagelser mot enskilda. Och när Journalisten ställde kritiska frågor om rapporten, bortförklarade han sin rapport med att han varit febersjuk.

Trots detta behandlas Kragh som en oförvitlig expert i svenska medier. Att han ansvarar för ett av de största angreppen i modern tid på press- och yttrandefriheten är tydligen ointressant. Han står nämligen på rätt sida i det nya kalla kriget. Precis som i det gamla kalla kriget, är fakta och etik underordnat Saken.

Martin Kraghs namn valsar runt i många sammanhang utan att svenska medier gör sitt jobb, det vill säga: undersöker påståendena. Senast i de dokument som hackernätet Anonymous har kommit över om Integrity Initiative. Där hävdas att den hemlighetsfulla organisationen har som uppgift att svärta ner Natokritiska medier och politiker i Europa. I Storbritannien uppstod först en diskussion huruvida dokumenten var äkta eftersom de var så taffligt skrivna, det vill säga, var det rysk desinformation av det slag som man får räkna med nu för tiden?

En av Integrity Initiatives måltavlor var Jeremy Corbyn. Labourpartiet undersökte därför dokumenten och beslutade sig för att ta deras äkthet och innehåll för sanna.

Det gjorde även brittiska UD, som lovat att gå till botten med saken, hårt pressat av brittiska medier för sin egen roll i alltihop.

Skottlands största och äldsta tidning, The Sunday Mail, avslöjade att Integrity Initiatives adress var en övergiven kvarn. The Guardian har uppmärksammat det faktum att det ljusskygga projektet drivs av The Institute for Statecraft, som har fått två miljoner pund från brittiska UD. Pengarna har, enligt UD:s egen utredning som The Guardian hänvisar till, använts för att smutskasta Corbyn.

Brittiska mediehus, som det svenska kommentariatet i alla andra sammanhang betraktar som seriösa, tar med andra ord dokumenten på djupaste allvar.

Meningen med Integrity Initiative, såsom skandalen beskrivs i Storbritannien – för det är ju vad det här är: en skandal – är att skapa ett nätverkskluster bestående av journalister, experter och andra inflytelserika personer runt om i Europa och USA. Detta nätverk ska i hemlighet samarbeta i kampen mot rysk desinformation. Sådan finns det mer än gott om, men till det som betecknas som rysk propaganda hör alltså även Natokritisk opinionsbildning. Nätverket har försänkningar i Norge, Spanien, Frankrike, Grekland, Italien, Holland, Litauen, Serbien och Montenegro. Och Norden, där Martin Kragh nämns som koordinator.

Det är lika märkligt som politiskt symptomatiskt för vår tid att uppgifterna om Martin Kragh inte har blivit en fråga i Sverige förrän nu. Även hans varmaste försvarare borde tycka att de är så pass allvarliga att de snabbt måste utredas för att kunna avfärdas. Allvaret i saken hade kommentariatet definitivt förstått om det hade rört en så kallad expert med ett annat politiskt fokus än Kraghs.

Integrity Initiative diskuteras i en rad berörda länder, men inte hos oss. Här avfärdas allt enligt gängse metod som rysk propaganda, punkt slut. Men låt säga att det faktiskt är så, att de hackers som fått fram uppgifterna kan vara ryska?

Som om inte mediehus hela tiden återger uppgifter som kommit fram för att någon vill påverka? Nästan alla källor har en agenda, frågan är vad man som publicist gör med dem. Det är minst sagt konstigt att journalister som nu vevar inte förstår dessa yrkesmässiga elementa. Hur menar de att vi skulle behandla materialet som Snowden släppte över världen? Även det avslöjandet var mumma för Måns i Moskva.

Russia Today och Sputnik har naturligtvis frossat i nyheten om Integrity Initiative, men det kan inte diskvalificera dokumentens innehåll i sig.

I fallet med Integrity Initiative sammanfaller Putins geopolitiska intressen med mina egna åsikter om Nato, men det är också allt. Jag anser att Sverige ska vara allians- och kärnvapenfritt, och det menar även högermannen Putin. Den uppfattningen har jag oavsett vem som styr från Kreml.

Och oavsett vem som sitter i Vita huset. Om USA:s nästa president heter Bernie Sanders kommer jag ändå inte förespråka ett svenskt Nato-medlemskap.

Svenska demokrater borde vara förbannade över Integrity Initiatives verksamhet, men bara vi som är Nato-kritiker reagerar. Det är oftast så med yttrande- och pressfriheten; man rider bara ut till försvar om inskränkningarna drabbar dem man själv sympatiserar med. Det är därför liberalerna inte hör hur falskt deras röster skorrar, när de upprörs över Trumps attacker mot medierna och Orbáns universitetspolitik. Det som sker hemma på den egna bakgården tiger man om eller försvarar som nödvändigt.

I Norge ser de på sådana här saker på ett annat sätt. Atlantic Council, som är en neokonservativ tankesmedja knuten till NATO och sponsrad av en rad olika intressen, däribland diverse gulfstater, den amerikanska vapenindustrin och även svenska UD, släppte härförleden rapporten Kremlin's Troja Horses 3.0. Den har stora likheter med Kraghs beryktade alster, både vad gäller vetenskaplig otillförlitlighet och McCarthyism. Norska medier nagelför rapporten och kunde utan pardon dra ner brallorna på Atlantic Council.

En som klandrade rapporten som ett angrepp på den fria opinionsbildningen var Kåre Willoch, tidigare partiledare för Høyre. Han var upprörd både som demokrat och för egen del, då han tillhör dem som menar att man måste se på det ryska hotet något mindre halsstarrigt.

Det svenska kapitlet i den rapporten är skrivet av Henrik Sundbom. Han är knuten till den näringslivsfinansierade tankesmedjan Frivärld och är även kollega med Martin Kragh på UI. De är även kollegor på Atlantic Council, där Kragh är senior rådgivare.

Det finns alltså ett svenskt kapitel i den rapporten, där framför allt fredsrörelsen och Miljöpartiet påstås springa Putins ärenden.

Stämmer uppgifterna i rapporten har Stefan Löfven ett riktigt allvarligt problem. Har han verkligen bildat regering med ett parti som är en av "Kremls tentakler" i väst? Eller inser även han att rapporten är ett ideologiskt grundat beställningsverk som tillkommit för att Sverige spelar under täcket med USA?

Svenska tidningar, och särskilt Svenska Dagbladet, har de senaste dagarna refuserat repliker på löpande band i frågan om Martin Kragh. Så prestigefyllt är grupptänkandet. Aftonbladet Kultur gör tvärtom; Kragh är välkommen att själv skriva om saken här hos oss. En fråga som ännu inte fått något svar är den som Tom Andersson ställde i UNT för två år sedan angående den rapport som orsakat så mycket skada för pressfriheten och rätten att ha en egen åsikt: "Vilka kopplingar finns mellan UI, försvarsintressen och forskningsarbetet i fråga?"

Med eller utan feber får Kragh också gärna redovisa hur han kan hålla isär sin roll som ”forskare” vid Uppsala universitet från det politiskt färgade uppdraget vid Atlantic Council. Våra spalter står vidöppna, det är alltför många frågor som förtjänar ett svar.

Lika välkomna är så klart DN att bemöta kritiken mot sin Rysslandsjournalistik. Den som ingen annan än de drabbade vill prata om.